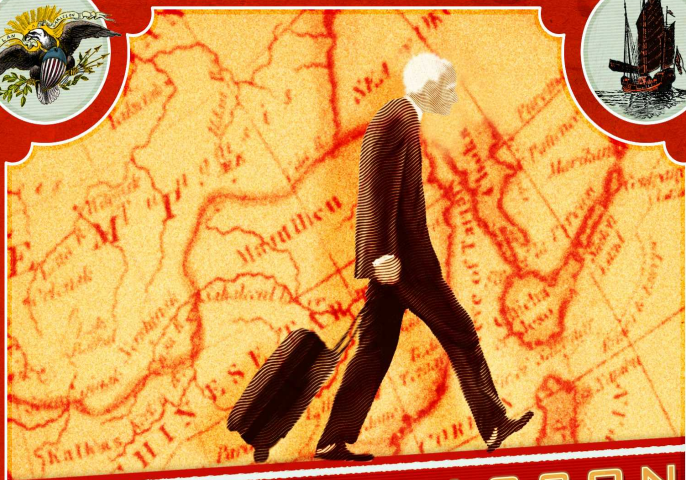

JONAS JONASSON

STOLETÝ STAŘÍK

KTERÝ VYLEZL Z OKNA A ZMIZEL

Jonas Jonasson

**Stoletý stařík,
který vylezl
z okna a zmizel**

Jonas Jonasson

**Stoletý stařík,
který vylezl
z okna a zmizel**

Přeložil Zbyněk Černík

PANTEON

Ze švédského originálu

Hundraåringen som klev ut genom fönstret och försvann,

Piratförlaget, Stockholm 2009

Copyright © 2009 by Jonas Jonasson

First published by Piratförlaget, Sweden

Published by arrangement with Pontas Literary & Film Agency, Spain

Copyright © 2012 by Panteon

Cover © 2009 by Eric Thunfors

Cover photo © 2012 by Stig Hammarstedt

Translation © Zbyněk Černík 2012

Panteon, Staroměstské náměstí 89, 293 01 Mladá Boleslav

www.jonasson.cz | www.jonasjonasson.com

Přeložil: Zbyněk Černík

Odpovědná redaktorka: Viola Lyčková

Návrh obálky: Eric Thunfors

Sazba: DTP Panteon

Tisk a vazba: CPI Moravia Books, Pohořelice

Printed in the Czech Republic.

ISBN 978-80-87697-00-9

Nikdo nedokázal okouzlit svoje publikum tak jako dědeček, když seděl na prášilovské lavici, lehce nakloněný nad hůl a ústa plná žvýkacího tabáku.

„Ale dědo... je to pravda?“ divila jsme se my vnoučata.

„Ty, co říkaj jenom to, co je pravda, nemá cenu poslouchat,“ odpověděl dědeček.

Tuto knihu věnuji jemu.

Jonas Jonasson

KAPITOLA 1.

Pondělí 2. května 2005

Mohlo by se zdát, že se Alan Karlsson měl rozhodnout už dřív, zachovat se dostatečně chlapsky a sdělit svoje rozhodnutí lidem kolem sebe. Ale Alan Karlsson nikdy o ničem dlouho nedumal.

Takže sotva mu ten nápad projel hlavou, stařec otevřel okno svého pokoje v přízemí domova důchodců v södermanlandském Malmköpingu a vylezl na záhon.

Tenhle manévr mu dal zabrat a není divu, protože Alan se právě ten den dožil sta let. Za necelou hodinu měla ve společenské místnosti domova vypuknout narozeninová oslava. Měl se jí zúčastnit sám starosta. A reportérka místních novin. A všichni ostatní staříci a stařenky. A celý personál v čele se zlou sestrou Alicí.

Objevit se na ní nehodlal pouze sám oslavenec.

KAPITOLA 2.

Pondělí 2. května 2005

Alan Karlsson váhavě postával v maceškovém záhonu, který se táhl podél boční zdi domova důchodců. Měl na sobě hnědé sako, hnědé kalhoty a na nohou hnědé trepky na doma. Nebyl žádný manekýn, ale to člověk v tomhle věku je málokdy. Byl na útěku z vlastní narozeninové oslavy, a to člověk v tomhle věku je taky málokdy, v neposlední řadě proto, že se málokdy tohoto věku dožije.

Alan uvažoval, jestli se má namáhat vlézt oknem zpátky pro klobouk a boty, ale když se přesvědčil, že náprsní taška je každopádně na svém místě ve vnitřní kapse saka, vykašlal se na to. Navíc sestra Alice už několikrát prokázala, že má šestý smysl (ať si kořalku schoval sebelíp, vždycky ji našla). Možná teď vevnitř chodí sem a tam a tuší, že se děje něco nekalého.

Radši se honem vypařím, pomyslel si Alan a s praskáním v kolenou vykročil ze záhonu. Ve šrajtofli měl, pokud si dobře vzpomínal, několik našetřených stovek, a to bylo dobře, poněvadž se chtěl držet dál od lidí a to ho bude něco stát.

Pak otočil hlavu a podíval se na domov důchodců, o kterém

si ještě nedávno myslel, že bude jeho posledním pozemským příbytkem. A řekl si, že umřít snad může někdy jindy a někde jinde.

Stoletý stařík se vydal na cestu ve svých čuracích trepkách (tak se jim říká proto, že mužští v přezrálém věku při čurání zřídka kdy dočurají dál než na boty). Nejdřív prošel parkem a potom se vydal dál podél volného prostranství, kde se tu a tam, přestože jinak šlo o velmi poklidné městečko, konal trh. Po několika stech metrech zašel za hrdě se tyčící středověký kostel a posadil se na lavičku vedle několika náhrobních kamenů, aby dal odpočinout kolenům. Místní lidi byli zbožní jen natolik, že se Alan mohl spolehnout, že ho tady nechají na pokoji. Zjistil, že ironií osudu je stejný ročník jako jistý Henning Algotsson, který ležel pod kamenem naproti místu, kde teď seděl on. Rozdíl mezi oběma muži spočíval mimo jiné v tom, že Henning už před jedenašedesáti lety vypustil duši.

Kdyby měl Alan jinou povahu, možná by mu vrtalo hlavou, na co Henning v pouhých třiceti devíti letech zemřel. Ale Alan se nepletl do cizích záležitostí, pokud to nebylo nutné, a ono to většinou nutné nebylo.

Místo toho si říkal, že se asi mýlil, když si v domově důchodců myslel, že může klidně umřít a na všechno se vykašlat. Přestože ho totiž bolelo celé tělo, určitě bylo daleko zajímavější a poučnější utíkat před sestrou Alicí než ležet bez hnutí dva metry pod zemí.

Pak oslavenec vstal, vzepřel se bolavým kolenům, rozloučil se s Henningem Algotssonem a pokračoval ve špatně naplánovaném útěku.

Šinul si to přes hřbitov směrem na jih, když se mu do cesty postavila kamenná zídka. Neměla sice na výšku víc než metr, ale Alan byl stoletý stařík, ne skokan. Na druhé straně čekalo malmköpinské autobusové nádraží a stařec v té chvíli pocho-

pil, že ho vetché nohy nesou právě tam. Kdysi, o mnoho let dřív, Alan přešel Himálaj. To bylo obtížné. Teď, když stál před poslední překážkou, která ho oddělovala od nádraží, si na to vzpomněl. Vzpomněl si na to tak živě, že se mu zídka před očima smrskla téměř v nic. A když byla nejmenší, Alan ji navzdory svému věku a kolenům přelezl.

V Malmköpingu dochází málokdy k tlačenci a tento slunečný jarní den nebyl žádnou výjimkou. Od okamžiku, kdy se nahonem rozhodl, že se neobjeví na oslavě svých vlastních stých narozenin, Alan ještě nepotkal živou duši. Když se v trepkách všoural do čekárny autobusového nádraží, byla skoro prázdná. Ale jenom skoro. Uprostřed čekárny stály, opěradly k sobě, dvě řady laviček. Všechna místa byla volná. Napravo se nacházela dvě okýnka – jedno bylo zavřené, kdežto za druhým seděl hubený mužík s malými kulatými brýlčkami, řídkými, na stranu sčesanými vlasy a ve vestě od uniformy. Když Alan vstoupil, mužík ustaraně vzhlédl od monitoru počítače. Možná se mu zdálo, že se tu tohle odpoledne dveře netrhnou. Alan zrovna zjistil, že v čekárně není jediným cestujícím. V jednom rohu totiž stál útlý mladík s dlouhými umaštěnými blond vlasy, s rozježenými vousy a v džínové bundě s nápisem *Never Again* na zádech.

Mladík nejspíš neuměl číst, poněvadž cloumal dveřmi záchodu pro postižené, jako by nápis „Mimo provoz“, vyvedený černým písmem na ohnivě žlutém pozadí, nic neznamenal.

Ať tak či onak, vzápětí se přesunul ke dveřím vedlejšího záchodu, ale tam narazil na jiný problém. Mladík se zjevně nechtěl odloučit od svého velkého šedého kufru na kolečkách, jenže záchod byl pro ně oba malý. Alan si uvědomil, že mladík bude muset buď během vykonávání potřeby nechat kufr venku, nebo ho strčit dovnitř a venku zůstat sám.

Mladíkovy starosti ho však příliš nezajímaly. Radši se snažil zvedat nohy, když drobnými krůčky zamířil k mužíkovi v otevřeném okýnku a informoval se, jestli náhodou v nejbližších minutách někam, kamkoli, nejede nějaký dopravní prostředek, a pokud ano, kolik by to stálo.

Mužík vypadal unaveně. A zřejmě někde v polovině Alanova výkladu ztratil nit, poněvadž se po několika vteřinách přemýšlení zeptal:

„A kam byste, pane, chtěl jet?“

Alan se znovu nadechl a připomněl mužíkovi, že mu právě vysvětlil, že cíl cesty, jakož i způsob cestování podřizuje věcem, jako je a) čas odjezdu a b) cena.

Mužík opět několik vteřin mlčel a přitom nahlížel do svých jízdnicích řádů a stravoval Alanova slova.

„Za tři minuty odjíždí autobus číslo 202 do Strängnäs. Hodí se vám to?“

Jistě, Alan usoudil, že se mu to hodí, načež se mu dostalo informace, že zmíněný autobus odjíždí z nástupiště přímo před dveřmi terminálu a že nejjednodušší bude, když si jízdenku koupí přímo u řidiče.

Alanovi vrtalo hlavou, co mužík v tom okýnku dělá, když neprodává jízdenky, ale nic neřekl. Mužíkovi možná hlavou vrtalo totéž. A tak Alan poděkoval za pomoc a pokusil se nadzvednout klobouk, který si v samém spěchu zapomněl vzít s sebou.

Stoletý stařík se posadil se svými úvahami na jednu ze dvou prázdných laviček. Do tří hodin, kdy měla začít ta zatracená oslava v domově důchodců, zbývalo dvanáct minut. Každou chvíli zabuší někdo na dveře Alanova pokoje a pak propukne velký cirkus.

Oslavenec se sám pro sebe usmál a přitom koutkem oka zjistil, že se k němu někdo blíží. Byl to ten útlý mladík s dlouhými

mastnými blond vlasy, s rozježenými vousy a v džínové bundě s nápisem *Never Again* na zádech. Mířil přímo k Alanovi a za sebou táhl velký kufr na čtyřech kolečkách. Alan pochopil, že hrozí velké nebezpečí, že s tím vlasáčem bude muset konverzovat. No budiž, aspoň uvidí, jak se dnešní mládež dívá na to či ono.

Skutečně došlo k dialogu, i když nijak zvlášť sofistikovanému. Mladík se několik metrů od Alana zastavil, chvilenu si starce prohlížel a pak pronesl:

„Hele, vole.“

Alan vlídně odpověděl, že mu přeje dobré odpoledne, a otázel se, jestli mu může nějak pomoci. Mohl. Mladík chtěl, aby mu dohlédl na kufr, až on bude na záchodě vykonávat potřebu. Neboli, jak to sám formuloval:

„Musím se jít vysrat.“

Alan mile pravil, že je sice starý a vetchý, ale zrak mu stále slouží a dohlédnout mladíkovi na kufr pro něj není nijak těžký úkol. Zato mu doporučil, aby si při vykonávání potřeby pospíšil, jelikož jemu, Alanovi, jede za chvíli autobus.

To poslední už mladík neslyšel, protože dřív než Alan stačil doříct svou odpověď, zamířil rychlým krokem k záchodu.

Stoletý stařík se nikdy na nikoho nerozčiloval, ať už k tomu byl, nebo nebyl důvod, a nepobouřilo ho ani neotesané chování tohohle mladíka. Ale nechoval k němu ani vyložené sympatie, což sehrálo určitou roli v tom, co se stalo vzápětí.

Pouhých několik vteřin poté, co za sebou mladík zavřel dveře záchodu, totiž před vchod terminálu přijel autobus číslo 202. Alan se podíval na autobus a pak na kufr, potom znovu na autobus a pak znovu na kufr.

Určitě má kolečka, řekl si. A tady je pásek, za který se dá táhnout.

A tak Alan překvapil sám sebe, když učinil – dá se přece jenom říct – pozitivní rozhodnutí.

Řidič autobusu byl ochotný a zdvořilý. Pomohl starému pánovi vytáhnout velký kufr do autobusu.

Alan mu poděkoval a z vnitřní kapsy saka vytáhl náprsní tašku. Řidič se zeptal, jestli pojede až do Strängnäs, a Alan si spočítal, jak je na tom s financemi. Šest set padesát korun v bankovkách a k tomu ještě několik mincí. Pomyslel si, že bude lepší, když mu peníze vydrží co nejdéle, a tak vyndal padesátikorunu a zeptal se:

„Kam dojedu za tohle?“

Řidič vesele prohodil, že je zvyklý na lidi, kteří vědí, kam cestují, a nevědí, kolik to bude stát, a tohle že je přesně naopak. Potom se podíval do jízdního řádu a sdělil Alanovi, že za čtyřicet osm korun s ním může jet k Železniční stanici Byringe.

To se Alanovi zamlouvalo. Dostal jízdenku a dvě koruny nazpět. Čerstvě ukradený kufr řidič postavil do zavazadlového prostoru za svoje sedadlo a sám Alan si sedl na první sedadlo vpravo. Odtamtud viděl přes okýnko do čekárny autobusového nádraží. Když řidič zařadil rychlost a rozjel se, dveře záchodu byly stále ještě zavřené. Alan si kvůli mladíkovi přál, aby za nimi strávil krásné chvíle – s ohledem na zklamání, které na něj čeká.

Autobus do Strängnäs nebyl toho dne odpoledne nijak přecpaný. Až skoro úplně vzadu seděla žena ve středních letech, která nastoupila ve Flenu, uprostřed mladá maminka, která se do autobusu probojovala v Solberze s dvěma dětmi, z toho s jedním v kočárku, a úplně vepředu staříček muž, který přistoupil v Malmköpingu.

Posledně jmenovanému právě vrtalo hlavou, proč ten velký šedý kufr na čtyřech kolečkách ukradl. Třeba proto, že se dal ukrást? A proto, že jeho majitel je trouba? Nebo proto, že v tom kufru jsou možná boty a dokonce i klobouk? Nebo proto, že on

sám nemá co ztratit? Kdepak, Alan si nedokázal nijak odpovédět. Když člověk žije přesčas, může si leccos dovolit, pomyslel si a udělal si pohodlí.

Úderem třetí hodiny autobus projel Björndammen. Alan konstatoval, že zatím je s tím, jak se dneska věci vyvíjejí, spokojený. Pak zavřel oči a dal si odpoledního šlofíka.

Právě v tom okamžiku zaklepala sestra Alice na dveře pokoje číslo 1 v domově důchodců v Malmköpingu. Zaklepala znovu a pak ještě jednou.

„Přestaňte dělat hlouposti, Alane. Už je tady starosta i všichni ostatní. Slyšíte? Snad jste zase nepil, Alane? Tak pojďte už, Alane! Alane?“

Zhruba současně se otevřely dveře momentálně jediného fungujícího záchodu na malmköpinském autobusovém nádraží. Vyšel z nich mladík, kterému se hned ve dvojím slova smyslu ulevilo. Udělal několik kroků doprostřed čekárny a přitom si jednou rukou upravil opasek a druhou si pročísl vlasy. Pak se zastavil, zazíral na obě prázdné lavičky a poté rychle stočil pohled nejdřív doprava a potom doleva. Načež hlasitě pravil:

„Kurva, píča, himlhergot, do prdele...“

Zarazil se a pak se znovu nadechl:

„Já tě zabiju, dědku zasranej! Jen co tě najdu.“

KAPITOLA 3.

Pondělí 2. května 2005

2. května těsně po třetí hodině odpoledne vzal klid v Malmköpingu na několik dní za své. Sestra Alice z domova důchodců si, místo aby se rozzlobila, začala dělat starosti a došla si pro univerzální klíč. Jelikož se Alan nepokusil svou únikovou cestu nijak skrýt, vzápětí se ukázalo, že oslavenec vylezl z okna. Ze stop, které po sobě zanechal, se dalo vyvodit, že chvíli podupával v maceškách a potom zmizel.

Starosta měl z moci svého úřadu pocit, že by se měl ujmout velení. Vydal rozkaz, aby se zaměstnanci domova vydali ve dvoučlenných skupinách zmizelého hledat. Alan nemohl být daleko, takže skupiny se měly zaměřit na nejbližší okolí. Jedna byla vyslána do parku, jedna do prodejny alkoholu (sestra Alice věděla, že tam Alan občas zabloudí), jedna do ostatních obchodů na hlavní ulici a jedna do skansenu na kopci. Sám starosta zůstal v domově důchodců, aby dohlédl na stařenky a staříky, kteří se ještě nevypařili, a aby zvážil další kroky. A hledače vyzval, aby se chovali diskrétně: není třeba celou věc zbytečně rozvířovat. Ve vzniklém zmatku si neuvědomil, že

jednu ze skupin, které před chvilkou vyslal do akce, tvoří reportérka místních novin a její fotograf.

Autobusové nádraží do starostovy primárně prohledávané oblasti nespadlo. Přesto už všechny jeho kouty prošmejdila jedna jednočlenná skupina, sestávající z nanejvýš rozzlobeného útlého mladíka s dlouhými mastnými blond vlasy, s rozježenými vousy a v džínové bundě s nápisem *Never Again* na zádech. Jelikož ani stařík, ani kufr nebyli k nalezení, mladík rozhodně vykročil k mužíkovi v jediném otevřeném okýnku, aby si opatřil informace o staříkových případných cestovních plánech.

Mužík měl sice své práce už plné zuby, ale profesionální hrdost mu zůstala. Proto hlučnému mladíkovi vysvětlil, že nelze rezignovat na integritu cestujících, a vzdorovitě dodal, že mu v žádném případě nehodlá informace, které si přeje, poskytnout.

Mladík chvíli mlčel a zdálo se, že si to, co mu mužík právě řekl, překládá do mateřštiny. Pak se posunul o pět metrů doleva, k nepříliš pevným dveřím kanceláře. Nenamáhal se zkontrolovat, jestli nejsou zamčené. Místo toho se rozběhl a pravou nohou, obutou do vysoké boty, dveře vykopl, až se z nich rozlétly třísky. Dřív než mužík stihl zvednout telefon a přivolat pomoc, zjistil, že se mrská ve vzduchu před mladíkem, který ho pevně drží oběma rukama, každou za jedno ucho.

„Já možná nevím, co je to *intigrita*, ale zato moc dobře umím každému rozvázat jazyk,“ pravil mladík mužíkovi, načež ho s žuchnutím pustil do jeho otáčecí židle.

Mladík mužíkovi vysvětlil, co pomocí kladiva a hřebíku hodlá udělat s jeho pohlavním orgánem, když mu mužík nebude po vůli. Jeho líčení bylo tak sugestivní, že se mužík ihned

rozhodl vyklopit, co ví, totiž že dotčený stařík se pravděpodobně vydal autobusem do Strängnäs. Jestli si s sebou vzal nějaký kufr, to ovšem říct nedokáže, nepatří přece k těm, co špehují cestující.

Pak se mužík odmlčel, aby viděl, jak je mladík s jeho výpovědí spokojený, a ihned zjistil, že udělá nejlíp, když mu poskytne ještě další údaje. Proto mu sdělil, že mezi Malmköpingem a Strängnäsem je dvanáct zastávek a že stařík samozřejmě mohl vystoupit na kterékoli z nich. Víc by toho měl vědět řidič autobusu, který se má podle jízdního řádu v 19.10, cestou zpátky do Flenu, vrátit do Malmköpingu.

Mladík se teď posadil vedle vyděšeného mužíka s bolavýma ušima.

„Musím přemyslet,“ oznámil.

A tak přemýšlel. Napadlo ho, že by z mužíka mohl zcela jistě vytřást číslo mobilního telefonu řidiče autobusu a řidiči pak zavolat, že staříkův kufr je ve skutečnosti ukradený. Ale to by pochopitelně riskoval, že řidič do toho zapojí policii, což on rozhodně nechtěl. Navíc to vlastně ani tak moc nespěchalo, protože ten dědek vypadal strašně staře, a když teď s sebou táhne kufr, bude se muset – pokud se bude chtít dostat ze Strängnäs dál – přesouvat vlakem, autobusem nebo taxíkem. Tím pádem bude po sobě zanechávat nové stopy a vždycky se najde někdo, kdo v ušním závěsu rád poví, kam se stařík vydal. Mladík důvěřoval své schopnosti přesvědčit lidi, aby řekli, co vědí.

Když mladík dopřemýšlel, rozhodl se, že vyčká příslušného autobusu a bez přehnané vlídnosti se setká s jeho řidičem.

Jakmile padlo rozhodnutí, mladík opět vstal a vysvětlil mužíkovi, co se stane s ním, s jeho ženou, dětmi a domácností, pokud o tom, co se právě stalo, uvědomí policii nebo někoho jiného.

Mužík neměl ani ženu, ani děti, ale hrozně rád by si zacho-

val obě uši i pohlavní orgán. A tak na svou čest slíbil, že ani necekne.

Svůj slib dodržel, až do dalšího dne.

Vyslané dvoučlenné skupiny se vrátily do domova důchodců a hlásily, co zjistily. Nebo spíš, že nic nezjistily. Starosta do toho instinktivně nechtěl zapojovat policii a přemýšlel, až se z něj kouřilo, jestli by ho nenapadla nějaká alternativa, když se ho reportérka místních novin dovolila zeptat:

„Co, pane starosto, hodláte dělat teď?“

Starosta několik vteřin mlčel a potom odpověděl:

„Samozřejmě do toho zapojím policii.“

Bože, jak on nesnáší svobodný tisk!

Alana probudil řidič, který do něj přátelsky dloubl a oznámil mu, že už dorazili k Železniční stanici Byringe. Hned nato předními dveřmi vystrkal, s Alanem v závěsu, inkriminovaný kufr.

Řidič se staříka zeptal, jestli to teď už zvládne sám, a Alan mu odpověděl, ať si nedělá starosti. Pak mu poděkoval za pomoc, a když autobus znovu vyjel na silnici číslo 55 a pokračoval směrem na Strängnäs, zamával mu na rozloučenou.

Vysoké smrky kolem Alana zastiňovaly odpolední slunce a jemu v tenkém sáčku a trepkách na doma začala být zima. Po nějakém Byringe nikde ani památky a po nějakém nádraží už vůbec ne. Do tří světových stran se rozprostíral les, les a zase les. A doprava vedla úzká štěrková cestička.

Alana napadlo, že v tom kufru, který si tak narychlo při-

vezl z legrace s sebou, je možná teplé oblečení. Ale kufr byl zamčený a zkoušet se do něj dostat bez šroubováku nebo nějakého jiného náradí nemělo smysl. Zbývalo tedy jenom někam vykročit – přece tady u silnice nezmrzne! Zkušenost mu říkala, že by se mu to asi nepodařilo, ani kdyby se o to snažil.

Kufr měl nahoře na jednom konci pásek, a když se za ten pásek zatáhlo, kufr se na kolečkách poslušně rozjel. Alan krátkými šouravými kroky zamířil po šterkové cestičce do lesa. Kufr poskakoval těsně za ním po šterku sem a tam.

Po několika stech metrech Alan dorazil k tomu, co, jak pochopil, bylo nádraží Byringe – zrušená nádražní budova u zcela zrušené trati.

Alan byl sice na svých sto let chlapák, ale teď se toho během krátké doby tolik semlelo. Posadil se tedy na kufr, aby si uspořádal myšlenky a nabral sílu.

Šikmo nalevo před ním stála oprýskaná patrová žlutá nádražní budova, která měla všechna přízemní okna zatlučená nehoblovanými prkny. Šikmo napravo se do dáli táhla zrušená železniční trať, rovně se zařezávající ještě hlouběji do lesa, ve kterém se Alan už nacházel. Přírodě se ještě nepodařilo koleje zcela pozřít, ale zdálo se, že je to jenom otázka času.

Dřevěné nástupiště už nevypadalo moc bezpečně. U nejzazšího prkna se dal dosud zahlédnout nápis „Nevstupujte do kolejiště!“ Alan si pomyslel, že do kolejiště lze vstoupit bez nebezpečí. Ale kdo se zdravým rozumem by dobrovolně vstoupil na nástupiště?

Vzápětí se mu dostalo odpovědi, protože v tom okamžiku se otevřely ošuntělé dveře do nádražní budovy a z ní vyšel asi sedmdesátiletý chlapík v kšiltovce, kostkované košili, černé kožené vestě a holínkách, s hnědýma očima a šedým strništěm na bradě. Zjevně spoléhal na to, že prkna pod ním nepovolí, a veškerou pozornost zaměřil na staříka před sebou.

Muž s kšiltovkou se zastavil uprostřed nástupiště a zatvářil se poněkud nepřátelsky. Ale pak jako by vypadl z konceptu, snad proto, že viděl, jak je ten lidský exemplář, který vnikl do jeho hájemství, sešlý.

Alan seděl tam, kde seděl, na čerstvě ukradeném kufru, nevěděl co říct a neměl sílu to říct. Nespouštěl však z muže s kšiltovkou oči a čekal na jeho první tah. Ten přišel téměř ihned – nebyl tak hrozivý, jak se zpočátku zdálo. Spíš vyčkávavý.

„Kdo jsi a co děláš u mého nástupiště?“ zeptal se muž s kšiltovkou.

Alan neodpověděl. Nebyl si jistý, jestli se setkal s přítelem, nebo nepřitelem. Ale pak si pomyslel, že by se neměl pohádat s jediným člověkem široko daleko, který ho může pustit do tepla dřív, než naplno propukne večerní chlad. Proto se rozhodl, že mu po pravdě řekne, jak se věci mají.

A tak Alan vyprávěl, že se jmenuje Alan, že je mu přesně sto let, ale na svůj věk je čilý, vlastně natolik čilý, že utekl z domova důchodců a navíc stihl ukrást kufr mladíkovi, který z toho teď určitě nemá moc velkou radost, že jeho, Alanova kolena nejsou v dané chvíli zrovna v nejlepší formě, a tak by uvítal, kdyby se aspoň chvíli už nemusel nikam dál vláčet.

Když skončil svůj výklad, odmlčel se, zůstal sedět na kufru a očekával rozsudek.

„Vida,“ usmál se muž s kšiltovkou. „Zloděj!“

„Starej zloděj,“ odtušil mrzutě Alan.

Muž s kšiltovkou pružně seskočil z nástupiště a přistoupil ke stoletému staříkovi, jako by si ho chtěl důkladněji prohlédnout.

„Vážně ti je sto let?“ zeptal se. „Tak to musíš mít hlad, ne?“

Alan nepochopil, jaká je v tom logika, ale hlad měl. Takže se optal, co je na jídelním lístku a jestli by se do něj nedal zahrnout i nějaký panáček.

Muž s kšiltovkou napřáhl ruku, představil se jako Julius

Jonsson a zvedl starce na nohy. Prohlásil, že Alanovi ten kufr vezme a že se – je-li libo – bude podávat losí steak, a nějaký ten panák se určitě taky najde, takže spokojené bude tělo i kolena.

Alan se s velkými obtížemi vydrápal na nástupiště. Díky bolestem se dozvěděl, že žije.

Julius Jonsson si už několik let neměl s kým popovídat, takže setkání se staříkem s kufrem přivítal. Jedna štamprle do jednoho kolena a jedna do druhého, po kterých následovaly další dvě do zad a do krku a ještě jedna na chuť, společně navodily vhodnou konverzační náladu. Alan se Julia zeptal, čím se živí, a jako odpověď uslyšel celý jeho příběh.

Julius se narodil na severu, ve Strömbacce nedaleko od Hudiksvallu, jako jediné dítě sedláků Anderse a Elviny Jonssonových. Na rodinném statku pracoval jako čeledín a denně dostával nařezáno od otce, který ho považoval za budižkničemu. Ale v roce, kdy Juliovi bylo pětadvacet let, mu nejdříve umřela matka na rakovinu, nad čímž truchlil, a hned nato se jeho otec propadl do močálu, když se snažil zachránit jalovici. Julius truchlil i nad touto událostí, protože jalovici měl rád.

Mladý Julius neměl na sedlačení talent (jeho otec se tedy nemýlil) a ostatně ani chuť. Takže všechno prodal, až na několik hektarů lesa – řekl si, že ten by se mu mohl na stará kolena hodit.

Potom odjel do Stockholmu a během dvou let prošustroval všechny peníze. Načež se vrátil do lesa.

S určitým zápalem se přihlásil do tendru na dodání pěti tisíc sloupů elektrického vedení Hudiksvallským elektrickým závodům. A jelikož se nezatěžoval takovými maličkostmi jako zaměstnavatelské poplatky, DPH a podobně, soutěž vyhrál. S pomocí desítky maďarských utečenců se mu navíc podařilo

dodat sloupy včas, a tak dostal víc peněz, než si myslel, že jich na světě je.

Až potud bylo všechno v pořádku, ale věc se měla tak, že Julius musel maličko fixlovat, poněvadž jeho stromy nebyly ještě zcela vzrostlé. Sloupy proto měřily o metr méně, než byla objednaná velikost, čehož by si nikdo nevšiml, nebýt toho, že si zrovna tehdy skoro každý sedlák opatřil kombajn.

Hudiksvallské elektrické závody během krátké doby sloupy rozestavěly křížem krážem po polích a lukách celého kraje, a když pak nastaly žně, během jednoho a téhož dopoledne dvaadvacet různých nově zakoupených kombajnů strhlo na šestadvaceti místech elektrické vedení. Celý tento kout hällsinglandského venkova zůstal několik týdnů bez proudu, žně se zastavily a dojíací stroje přestaly fungovat. Netrvalo dlouho a hněv sedláků, který zpočátku mířil na Hudiksvallské elektrické závody, se přenesl na mladého Julia.

„Nemůžu tvrdit, že by tehdy bylo v Hudiksvallu nějak zvlášť veselo, to ti teda povím. Musel jsem se sedm měsíců skrejvat v Městském hotelu v Sundsvallu a pak mi zase došly peníze,“ řekl Julius. „Nedáme si ještě prcka?“

Alan byl pro. Losí steak mimochodem spláchli pivem a teď bylo Alanovi tak strašlivě dobře, že se skoro začal bát smrti.

Julius pokračoval ve vyprávění. Když ho jednoho dne v centru Sundsvallu skoro přejel traktor (který řídil nějaký sedlák s vražedným výrazem v očích), pochopil, že v tomhle kraji na jeho drobné pochybení ještě několik set let nezapomenou. Takže změnil působiště a skončil v Mariefredu, kde se nějakou dobu živil drobnými krádežemi, až ho nakonec život ve městě přestal bavit a za pětadvacet tisíc korun, které jedné noci našel v sejfu v Gripsholmském hostinci, se mu podařilo koupit bývalou nádražní budovu v Byringe. Tady na nádraží teď žije v podstatě ze sociálních dávek, pytlacení v sousedově lese, ome-

žené výroby a distribuce domácí kořalky, jakož i z prodeje toho, co se mu namane z majetku sousedů. Není v okolí příliš oblíbený, přiznal Julius a Alan mezi jednotlivými sousty podotkl, že se tomu ani nediví.

Když Julius chtěl, aby si „jako zákusek“ dali ještě jednoho panáka, Alan odpověděl, že pro tenhle druh zákusků měl vždycky slabost, ale nejdřív musí vyhledat sociální zařízení, pokud se v domě něco takového nachází. Julius vstal, rozsvítil stropní lampu, protože se už začínalo stmívat, a pak ukázal rukou a řekl, že v hale je napravo od schodů fungující splachovací záchod, a slíbil, že až se Alan vrátí, bude už přichystaná čerstvě nalitá kořalka.

Alan záchod našel tam, kde měl podle Julia být. Stoupl si a začal čurat. Jako obvykle nedosáhly všechny kapky svého cíle. Některé místo toho měkce přistály na jeho čuracích trepkách.

Zhruba v polovině procesu Alan zaslechl, jak jde někdo po schodech. Nejdřív si myslel – to musel přiznat –, že Julius možná utíká s jeho čerstvě ukradeným kufrem. Ale pak zvuk zesílil. Kdosi stoupal nahoru.

Alan si uvědomil, že hrozí nebezpečí, že kroky, které slyší za dveřmi, patří útlému mladíkovi s dlouhými umaštěnými blond vlasy, s rozježenými vousy a v džínové bundě s nápisem *Never Again* na zádech. A pokud to je opravdu on, bude problém.

Autobus ze Strängnäsu přijel na autobusové nádraží v Malmköpingu tři minuty před stanoveným časem. Nebyli v něm žádní cestující. Řidič po poslední zastávce trošku šlápl na plyn, aby si předtím, než bude pokračovat v jízdě do Flenu, stihl zakouřit.

Ale sotva si zapálil, objevil se útlý mladík s dlouhými umaštěnými blond vlasy, s rozježenými vousy a v džínové bundě

s nápisem *Never Again* na zádech. Tedy ten nápis na zádech řidič zrovna v té chvíli neviděl, ale nápis tam tak jako tak byl.

„Jedete do Flenu?“

Řidič svou otázku vyslovil poněkud nejistě, protože se mu na tom mladém muži něco nezdálo.

„Já do Flenu nejedu. A ty taky ne,“ odpověděl mladík.

Čekat čtyři hodiny, až se autobus vrátí, to bylo na mladíkovu nepříliš velkou trpělivost trochu moc. Navíc po uplynutí poloviny této doby přišel na to, že kdyby okamžitě zabavil nějaké auto, mohl autobus dohonit už daleko před Strängnäsem.

Městečkem teď ještě navíc začaly kroužit policejní vozy. Policajti se asi každou chvíli přiřítí i na autobusové nádraží a začnou vyslýchat mužíka v okýnku, proč vypadá tak vyděšeně a proč jsou dveře do jeho kanceláře nakřivo.

Mladíkovi ostatně nešlo do hlavy, co tam ti policisti dělají. Jeho šéf z *Never Again* si pro svou transakci vybral právě Malmköping ze tří důvodů: zaprvé to nebylo daleko od Stockholmu, zadruhé tam bylo relativně dobré spojení a zatřetí – to nejdůležitější – tam nedosáhlo rameno spravedlnosti. V Malmköpingu se zkrátka a dobře nevyskytovali žádní policajti.

Přesněji řečeno: neměli se tam vyskytovat, ale ve skutečnosti se to tam jimi jenom hemžilo! Mladík zahlédl dvě auta a celkem čtyři policisty, což z jeho perspektivy bylo typické policejní hemžení.

Nejdřív ho napadlo, že policajti jdou po něm. Ale to by ho ten mužík v okýnku musel prásknout, což mladík mohl rozhodně vyloučit. Při čekání na autobus ze Strängnäsu neměl totiž celkem nic na práci, a tak mužíka hlídal, rozbil mu telefon na cimprcampr a v rámci možností dal do pořádku dveře do kanceláře.

Když autobus konečně přijel a mladík zjistil, že v něm nejsou žádní cestující, ihned se rozhodl, že unese jak řidiče, tak autobus.

Přemluvit řidiče, aby autobus obrátil a zamířil znovu na sever, trvalo pouhých dvacet vteřin. Skoro osobní rekord, zvažoval mladík, když si v autobuse sedal právě na místo, kde předtím seděl stařík, kterého teď honil.

Řidič autobusu se třásl strachy, ale to nejhorší zaháněl uklidňující cigaretou. V autobuse se sice nesmělo kouřit, jediný zákon, kterým se řidič právě v té chvíli řídil, však seděl šikmo za ním. Byl štíhlý, měl dlouhé umaštěné blond vlasy, rozježené vousy a džínovou bundu s nápisem *Never Again* na zádech.

Během cesty se mladík vyptával, kam se letitý zloděj kufru poděl. Řidič odpověděl, že děda vystoupil na zastávce, která se jmenuje Železniční stanice Byringe, a že tam nejspíš vystoupil čistě náhodou. A pak mladíkovi vyprávěl o tom obráceném postupu s padesátikorunou a dotazem, kam se za ni dá dojet.

O Železniční stanici Byringe toho řidič moc nevěděl, jenom to, že tam málokdy někdo vystoupí nebo nastoupí. Ale domníval se, že v lese kus odtamtud stojí zrušená železniční stanice – odsud název autobusové zastávky – a někde poblíž se nachází vesnice Byringe. Hádal, že o moc dál než tam se stařík nedostal. Měl už přece svoje léta a těžký kufr, i když na kolečkách.

Mladík se hned úplně uklidnil. Šéfovi do Stockholmu nezahlasil, protože šéf byl jedním z mála lidí, kteří někomu dokázali pouhými slovy nahnat větší strach než on sám. Mladíkovi přejel mráz po zádech při představě, co by šéf řekl, kdyby se ten kufr ztratil. Bude lepší problém nejdřív vyřešit a teprve pak o něm informovat. Když ten dědek nejel až do Strängnäs a odtamtud dál, kufr se mladíkovi vrátí rychleji, než si myslel.

„Tady to je,“ pravil šofér. „Tady máme Železniční stanici Byringe...“

Řidič zvedl nohu z plynu a pomalu zajel ke kraji silnice. Teď zemře?

Kdepak, ukázalo se, že nezemře. Zato rychlá smrt po-

tkala jeho mobilní telefon – pod mladíkovou vysokou botou. A z pusy se mladíkovi vyřinula spousta děsivých výhrůžek na adresu řidičových rodinných příslušníků pro případ, že by dotyčného náhodou napadlo kontaktovat policii, místo aby obrátil autobus a pokračoval v jízdě do Flenu.

Pak mladík vystoupil a nechal řidiče i autobus odjet. Ubohý řidič byl tak vyděšený, že si netroufl autobus obrátit a místo toho pokračoval až do Strängnäsu, zaparkoval uprostřed Zahradní ulice, v šoku zašel do baru hotelu Delia a tam do sebe hodil čtyři sklenice whisky. Potom se k barmanovu zděšení dal do pláče. Po dalších dvou whisky mu barman nabídl telefon a zeptal se, jestli nechce někomu zavolat. Tehdy se řidič znovu rozplakal – a zavolal domů své družce.

Mladíkovi se zdálo, že ve šterku na cestě vidí stopy po kufru na kolečkách. Tohle bude mít rychle z krku. A to je dobře. Začínalo se totiž už stmívat.

Mladík si občas přál, aby uměl líp plánovat. Teď si uvědomil, že se ocitl ve stále temnějším lese, co nevidět bude tma jako v pytli. Co si pak počne?

Jeho úvahy naráz skončily, když na druhé straně vrcholu kopce, který právě minul, spatřil oprýskané, částečně zabeďněné žluté stavení. A když v patře kdosi rozsvítil lampu, mladík si zamumlal:

„Už tě mám, dědku.“

Alan ukončil to, čím se právě zabýval, předčasně. Opatrně otevřel dveře záchodu a snažil se zachytit, co se děje v kuchyni.

Jeho obavy se ihned potvrdily. Poznal mladíkův hlas, který řval na Julia Jonssona, ať kouká vyklopit, kde je ten „druhej zasranej dědek“.

Alan se připlížil ke dveřím do kuchyně, což v měkkých trepkách šlo úplně potichu. Mladík na Julia uplatnil stejný ušní chvat, jaký předtím použil na mužíka na autobusovém nádraží v Malmköpingu. Zatímco ubohým Juliem trásl, dál ho vyslýchal, kde vězí Alan. Alan si říkal, že se mladík mohl spokojit s tím, že našel svůj kufr – ten přece stál uprostřed místnosti. Julius křivil obličej, ale nijak se neměl k tomu, aby odpovídal. Alan usoudil, že starý obchodník dřívím má tuhý kořínek, načež provedl inventuru haly ve snaze najít nějaký vhodný předmět. Mezi veteší se nacházelo pár použitelných zbraní: páčidlo, prkno, sprej na hmyz a balíček jedu na myši. Alana nejdřív zaujal jed na myši, ale nedokázal vymyslet, jak ho jednu nebo dvě lžíce vpravit do mladíka. Páčidlo bylo zase pro stoletého staříka moc těžké a sprej na hmyz... kdepak, nejlepší přece jenom bude to prkno.

Alan zbraň pevně uchopil a čtyřmi na jeho věk senzačně rychlými kroky se ocitl za zády zamýšlené oběti.

Mladík musel Alanovu přítomnost vytušit, poněvadž pustil Julia Jonssona a obrátil se, právě když stařík zaměřil svůj úder.

Prkno ho zasáhlo přímo do čela. Zůstal stát, necelou vteřinu zíral před sebe a potom upadl dozadu a praštil se hlavou o hranu kuchyňského stolu.

Žádná krev, žádné sténání, nic. Jen tam tak prostě ležel, teď už se zavřenýma očima.

„Dobrá trefa,“ pochválil ho Julius.

„Díky,“ odpověděl Alan. „Kde máš ten slíbený moučník?“

Alan a Julius se posadili ke kuchyňskému stolu – vlasatý mladík jim spal u nohou. Julius nalil panáky – jednu skleničku

podal Alanovi a svou vlastní pozvedl k připitku. Alan si s ním přitůkl.

„Takže!“ pravil Julius, když do něj štamprle zajela. „Předpokládám, že tohle je majitel toho kufru?“

Jeho otázka byla spíš konstatováním. Alan pochopil, že je načase, aby leccos podrobněji vysvětlil.

Ne že by se toho dalo moc vysvětlovat. Většina věcí, které se toho dne staly, nešla Alanovi na rozum. V každém případě se však znovu zmínil o svém útěku z domova důchodců a pokračoval náhodnou krádeží kufru na autobusovém nádraží v Malmköpingu a podvědomými obavami, že ho co nevidět dohoní mladík, který teď leží v bezvědomí na zemi. A pak se upřímně omluvil, že Julius kvůli němu má zarudlé, rozbolavělé uši. Ale Julius se téměř rozčílil a prohlásil, že Alan by se rozhodně neměl omlouvat za to, že v životě Julia Jonssona konečně nastalo nějaké vzrůšo.

Julius byl zase ve formě. Vyslovil názor, že je už načase, aby se oba mrkli na ten kufr. Když Alan namítl, že je zamčený, Julius ho vyzval, aby přestal vykládat hlouposti.

„Odkdy nějaký zámek představuje pro Julia Jonssona překážku?“ zeptal se Julius Jonsson.

„Ale všechno má svůj čas,“ pokračoval. Nejdřív bylo třeba vyřešit ten problém na zemi. Nebylo by zrovna nejlepší, kdyby se mladík probral a pokračoval v tom, co dělal, než ztratil vědomí.

Alan navrhl, aby ho přivázali ke stromu před nádražní budovou, ale Julius namítl, že kdyby tam, až se probere, začal hlasitě křičet, bylo by to slyšet až do vesnice. Tam sice už bydlí jenom hrstka rodin, jenže všechny mají na Julia z částečně pochopitelných důvodů pífku, takže kdyby se jim naskytla příležitost, asi by se postavily na mladíkovu stranu.

Julius měl lepší nápad. Měl vedle kuchyně izolovanou led-

nici, kde skladoval rozčtvrcené upytlačené losy. Momentálně byla losůprosta a vypnutá. Julius ji nechtěl zbytečně zapínat, protože žrala šíleně moc elektřiny. Měl sice přípojku načerno – účty platil Gösta ze Skogstorpu –, ale pokud si tuhle výhodu chtěl uchovat, musel proud krást s mírou.

Alan vypnutou lednici prozkoumal a zjistil, že je to skvělá cela, bez zbytečných vymožeností. Byla možná větší, než mladík zaslouhoval, dva krát tři metry, ale nemají přece důvod někoho zbytečně týrat.

Oba dědové společnými silami vtáhli mladíka do zamýšlené cely. Když ho posadili na převrácenou bednu v jednom rohu a opřeli ho o stěnu, zasténal. Zřejmě přicházel k sobě. Bude nejlepší pospíšet si ven a pořádně zamknout dveře.

Jak řekli, tak i udělali. Pak Julius zvedl na kuchyňský stůl mladíkův kufr, podíval se na zámek, olízl vidličku, kterou chvilku předtím používal na losí steak s bramborami, a během několika vteřin ho odemkl. Potom k vlastnímu otevření kufru přizval Alana s tím, že zavazadlo přece ukradl on.

„Co je moje, to je tvoje,“ prohlásil Alan. „Kořist si spravedlivě rozdělíme, ale jestli tam najdem boty, který mi budou, tak si je zamlouvám.“

Pak zvedl víko.

„To mě teda podrž,“ děl Alan.

„To mě teda podrž,“ děl Julius.

„Pusťte mě!“ ozvalo se z lednice.

KAPITOLA 4.

1905–1929

Alan Emanuel Karlsson se narodil 2. května 1905. Jeho matka se den předtím zúčastnila prvomájového průvodu ve Flenu a demonstrovala za volební právo žen, osmihodinový pracovní den a další nedosažitelné věci. Její demonstrování mělo alespoň ten pozitivní efekt, že jí začaly porodní bolesti a těsně po půlnoci přivedla na svět prvního a jediného syna. Došlo k tomu na chalupě v Yxhultu za asistence staré sousedky, která sice jako porodní bába neměla žádné zvláštní vlohy, ale přesto se těšila všeobecné vážnosti, protože kdysi, jako devítiletá, směla udělat pukrle před Karlem XIV. Janem, co byl (rádoby) kámošem Napoleona Bonaparta. Na sousedčinu obranu dlužno dodat, že dítě ženy, které pomáhala při porodu, se dožilo dospělého, přímo požehnaného věku.

Otec Alana Karlssona měl ohleduplnou i zlostnou povahu. Ohleduplný byl k rodině, zlost měl obecně na společnost i na všechny její myslitelné představitele. Na něj měli zase spadeni lepší lidi, hlavně od té doby, co si stoupl na náměstí ve Flenu a propagoval užitečnost preventivních prostředků. Za

to dostal desetikorunovou pokutu a navíc si už v tomto směru nemusel nikdy sám dělat starosti, poněvadž Alanova matka ze samé hanby vyhlásila zákaz vstupu. Alanovi tenkrát táhlo na šestý rok, takže byl už dost starý na to, aby ji požádal o podrobnější vysvětlení, proč otci najednou odstěhovali postel do kumbálu na dříví vedle kuchyně, ale dostalo se mu odpovědi, že jestli nechce facku, ať se radši moc nevyptává. Jelikož Alan stejně jako jiné děti v kterékoli jiné době facku nechtěl, nechal to plavat.

Od toho dne se Alanův otec objevoval ve vlastním domě čím dál vzácněji. Přes den se jakžtakž věnoval práci na dráze, večer vždycky všude možné na schůzích diskutoval o socialismu, a kde potom trávil noci, v tom Alan nikdy neměl jasno.

Naproti tomu finanční odpovědnosti se otec nezříkal. Větší část platu předával každý týden manželce, dokud jednoho krásného dne nedostal padáka, poněvadž se dopustil násilí na cestujícím, který mu náhodou prozradil, že jede do Stockholmu, aby tam spolu s tisíci dalších lidí pozdravil na nádvoří zámku krále a ujistil ho o svém odhodlání bránit vlast.

„Pro začátek se braň proti tomuhle,“ prohlásil Alanův otec a vystřelil pravačku tak, že se muž poroučel na zem.

Když byl Alanův otec na hodinu vyhozen, nemohl už dál živit rodinu. Jelikož si získal pověst násilníka a zastánce preventivních prostředků, nemělo smysl, aby hledal jiné zaměstnání. Zbývalo jenom vyčkat revoluce, nebo ještě líp, urychlit ji, protože všechno se strašně táhlo. Alanův otec byl, když chtěl, cílevědomý. Věděl, že švédský socialismus potřebuje mezinárodní vzor. Teprve pak se všechno rozjede a velkoobchodníku Gustavssonovi a jemu podobným začne hořet půda pod nohama.

Alanův otec si tedy sbalil kufr a odjel do Ruska svrhnout cara. Alanově matce samozřejmě chyběl jeho železničářský plat,

jinak však byla spokojená, že manžel neopustil jenom jejich kraj, ale rovnou i zemi.

Poté co živitel rodiny emigroval, musela se o peníze na domácnost postarat Alanova matka a ještě ani ne desetiletý Alan. Matka nechala u chalupy pokácet čtrnáct vzrostlých bříz a pak je rozřezala a rozštípala na topivo na prodej, zatímco Alanovi se podařilo získat mizerně placenou práci poslíčka ve filiálce společnosti Nytroglycerin, a. s. u Flenu.

Z dopisů pravidelně docházejících ze Sankt Petěrburgu (který byl vzápětí přejmenován na Petrohrad) Alanova matka s rostoucím překvapením zjišťovala, že Alanův otec začíná kolísat ve svém přesvědčení o blahodárnosti socialismu.

V dopisech se Alanův otec nezdědka zmiňoval o přátelích a známých z vlivných petrohradských politických kruhů. Nejčastěji citoval jistého muže jménem Carl. Žádné typicky ruské jméno, uvažoval Alan, a ruštější se nestalo ani tím, že Alanův otec toho muže nazýval, alespoň v dopisech, *Fabbe*.

Podle Alanova otce Fabbe razil tezi, že lidi obecně nechápou, co je pro ně nejlepší, a že se potřebují někoho držet za ruku. Proto je autokracie nadřazená demokracii, pokud vzdělané a odpovědné vrstvy národa dohlíží na to, aby se autokrat choval slušně. „Představ si například, že sedm z deseti bolševiků neumí číst,“ posmíval se Fabbe. „Přece nemůžeme předat moc davu analfabetů.“

Alanův otec přesto v dopisech, které psal rodině v Yxhultu, bolševiky v tomto bodě obhajoval. Kdyby tak matka a Alan viděli, jak vypadá ruská abeceda! To pak není divu, že jsou lidi negramotní.

Horší bylo, jak se bolševici chovali. Chodili špinaví a pili vodku jako barabové u nich doma, ti, co kladli křížem krážem koleje přes celý Södermanland. Alanovu otci vždycky vrtalo hlavou, jak – navzdory množství alkoholu, které barabové

zkonzumovali – můžou koleje být tak rovné, a vždycky když koleje uhnuly na jednu nebo druhou stranu, pocítil záchvěv podezřívavosti.

Bolševici rozhodně nebyli o nic lepší. Fabbe tvrdil, že socialismus skončí tím, že se všichni budou snažit navzájem pozabíjet, dokud nezůstane jenom jeden člověk, který bude rozhodovat. V tom případě je lepší se hned na začátku přiklonit k caru Mikulášovi, dobrému a vzdělanému člověku s vizí budoucnosti světa.

Fabbe svým způsobem věděl, o čem mluví, s carem se totiž sám setkal, dokonce několikrát. Tvrdil, že Mikuláš II. má opravdu dobré srdce. Jenom se na něj dosud pořád lepila smůla, ale to přece nemůže trvat věčně? Způsobila to neúroda a bolševické vzpoury. A Němci teď začali vyvádět jenom proto, že car vyhlásil mobilizaci. Ale to on udělal ve snaze zachovat mír. Arcivévodu a jeho ženu přece v Sarajevu nezabil car, že?

Tak zřejmě uvažoval Fabbe, ať už to byl kdokoli, a tak či onak do svých úvah zapojil Alanova otce. Navíc, co se týkalo carovy diskutované smůly, ta v Alanově otci vzbuzovala sympatie a pocity sounáležitosti. Dřív nebo později se situace přece musí změnit, jak pro ruského cara, tak pro obyčejné poctivé lidi z okolí Flenu.

Žádné peníze otec z Ruska nikdy neposlal, ale jednou, po několika letech, přišel balíček se smaltovaným velikonočním vajíčkem. Otec jim vysvětlil, že ho vyhrál na tom ruském soudruhovi, který kromě toho, že pil, diskutoval a hrál s ním karty, nedělal skoro nic jiného, než že vyráběl taková vajíčka.

Otec Fabbeho velikonoční vajíčko daroval své „drahé ženě“, která se naštvála a prohlásila, že ten zatracený pitomec mohl aspoň poslat opravdické vajíčko, aby se rodina dosyta najedla. Divže dárek nevyhodila z okna, ale pak se vzpamatovala. Velkoobchodník Gustavsson za něj třeba něco zaplatí, ten se přece

pořád snaží být zvláštní, a zvláštní připadalo Alanově matce i to vajíčko.

Představte si, jak byla překvapená, když jí velkoobchodník Gustavsson za Fabbeho vajíčko po dvou dnech přemýšlení nabídl osmnáct korun. Sice v podobě odepsaného dluhu, ale stejně.

Matka doufala, že poštou přijdou další vajíčka, ale místo toho se z následujícího dopisu dozvěděla, že carovi generálové svého autokrata opustili, takže to musel položit. Alanův otec v dopise proklínal vajíčka vyrábějícího přítele, který v souvislosti s tím uprchl do Švýcarska. On sám zůstane a pustí se do boje s tím povýšencem a šaškem, který teď převzal moc – říká se mu Lenin.

Pro Alanova otce to celé navíc mělo osobní rozměr, protože den poté, co zakoupil dvanáct čtverečních metrů, na kterých hodlal pěstovat švédské jahody, Lenin zakázal veškeré soukromé vlastnictví půdy. „Ten pozemek mě stál jenom čtyři ruble, ale moje jahodiště nikdo beztrestně zestátňovat nebude,“ napsal Alanův otec v úplně posledním dopise rodině. A pak zakončil: „Teď bude válka!“

A taky že byla. Navíc zuřila už několik let skoro na celém světě. Vypukla hned poté, co malý Alan dostal místo posílčka v Nitroglycerinu, a. s. Při vykládání krabic s dynamitem poslouchal dělníky, kteří mluvili o tom, co se děje. Udivovalo ho, odkud toho tolik vědí, ale hlavně ho překvapovalo, jakou mizérii dokážou způsobit dospělí muži. Rakousko vyhlásilo válku Srbsku. Německo vyhlásilo válku Rusku. Potom Německo během jednoho odpoledne, ještě než vyhlásilo válku Francii, zabralo Lucembursko. Nato vyhlásila válku Velká Británie Německu a Němci odpověděli tím, že vyhlásili válku Belgii. Pak vyhlásilo Rakousko válku Rusku a Srbsko Německu.

Tak to pokračovalo. Připojili se Japonci a Američani. Bri-

tové z jakéhosi důvodu okupovali Bagdád a potom Jeruzalém. Řekové a Bulhaři začali válčit spolu navzájem a pak už bylo načase, aby v Rusku abdikoval car, zatímco Arabové zabrali Damašek...

„Teď bude válka,“ vzkázal tedy otec. Hned nato nechal nějaký Leninův pochop cara Mikuláše a celou jeho rodinu opravit. Alan konstatoval, že cara se smůla nepustila.

Po několika dalších týdnech zaslalo švédské zastupitelství v Petrohradě do Yxhultu telegram, ve kterém stálo, že Alanův otec je mrtvý. Odpovědnému úředníkovi vlastně nepříslušelo, aby tu věc dále komentoval, ale možná mu to prostě nedalo.

Podle toho úředníka stloukl Alanův otec ohradu kolem políčka o rozloze deseti až patnácti čtverečních metrů a prohlásil toto území za samostatnou republiku. Alanův otec svůj státek nazval Skutečné Rusko a potom zemřel ve zmatku, který nastal, když se na místo dostavili dva vládní vojáci a chtěli ohradu strhnout. Alanův otec se ve snaze chránit hranice své země uchýlil k pěstím a nebyla s ním vůbec kloudná řeč. Nakonec si oba vojáci už nevěděli rady a vpálili Alanově otci kulku mezi oči, aby měli klid na práci.

„Tos nemoh umřít trochu míň prostoduše?“ pravila Alanova matka telegramu ze zastupitelství.

S tím, že by se jí manžel někdy vrátil domů, sice nepočítala, ale v poslední době v to přesto začala doufat, protože jí haprovaly plíce a štípání dříví jí už nešlo tak od ruky. Alanova matka vydala chroptivý zvuk a tím měla odtruchleno. Sdělila synovi, že všechno je tak, jak je, a bude tak, jak bude. Pak mu vlídně prohrábla kštici a šla zase štípat dříví.

Alanovi nešlo moc na rozum, co tím matka myslela. Ale pochopil, že otec je mrtvý, matka vykašlává krev a válka skončila. Sám se v třinácti letech dokonale vyznal v tom, jak smícháním nitroglycerinu, nitrocelulózy, dusičnanu amonného a sodného,

pilin, dinitrotoluenu a ještě pár dalších věcí vyrobit výbušninu. Jednou se mi to bude hodit, řekl si Alan a šel ven pomoci matce s dřívím.

O dva roky později Alanova matka dokašlala a odebrala se do případného nebe, kde už pobýval otec. Na prahu chalupy se místo ní objevil nevrlý velkoobchodník, který byl toho názoru, že matka mohla – předtím než bez varování zemřela – zaplatit nový dluh ve výši osmi korun a čtyřiceti öre. Alan však neměl v úmyslu vykrmovat Gustavssona víc, než bylo nutné.

„Tohle si musíte vyřešit s matkou. Chcete půjčit lopatu?“

Velkoobchodník byl sice velkoobchodník, ale na rozdíl od patnáctiletého Alana žádný lamželezo. Z toho kluka se stává chlap, a pokud je jenom zpola takový blázen jako jeho otec, může ho napadnout cokoli, uvažoval velkoobchodník Gustavsson, který ještě nějakou dobu chtěl zůstat naživu a počítat svoje peníze. Proto na matčin dluh už nikdy nepřišla řeč.

Že matka našetřila pár set korun, nedokázal mladý Alan pochopit. Peníze každopádně byly a stačily jak na matčin pohřeb, tak na rozjezd firmy Dynamit-Karlsson. Chlapci bylo v době, kdy matka zemřela, teprve patnáct let, ale všechno potřebné se už naučil v Nitroglycerinu, a. s.

Vesele experimentoval ve šterkové jámě za chalupou. Jednou tak vesele, že kráva nejbližšího souseda dva kilometry odtamtud potratila. To se však Alan nikdy nedozvěděl, protože soused měl stejně jako velkoobchodník Gustavsson z poněkud bláznivého kluka bláznivého Karlssona trochu strach.

Z doby, kdy pracoval jako poslíček, si Alan uchoval zájem o to, co se děje ve Švédsku a ve světě. Nejméně jednou týdně si na kole zajel do knihovny ve Flenu, aby získal nejnovější

informace. Tam občas narazil na debatychtivé mladíky, kteří měli všichni společné to, že chtěli Alana zlákat do nějakého politického hnutí. Ale jak velký měl Alan zájem dozvědět se, co se děje, tak malý zájem měl se tohoto dění účastnit a ovlivňovat ho.

Alanovo dospívání bylo, čistě politicky vzato, bouřlivé. Na straně jedné patřil k dělnické třídě – o někom, kdo v devíti letech ukončil školní docházku a nastoupil do práce v továrně, se přece nic jiného říct nedalo. Na straně druhé respektoval památku svého otce, a ten během příliš krátkého života stihl zastávat většinu názorů. Začal nalevo, pokračoval tím, že vzdával hold caru Mikuláši II., a svou existenci zakončil sporem o půdu s Vladimírem Iljičem Leninem.

Matka zase mezi jednotlivými záchvaty kašle proklínala všechno od krále až po bolševiky a mezitím ještě sociálnědemokratického vůdce Hjalmara Brantinga, velkoobchodníka Gustavssona i – v neposlední řadě – Alanova vlastního otce.

Sám Alan nebyl vůbec žádný blbec. Do školy sice chodil jenom tři roky, ale to mu naprosto stačilo k tomu, aby se naučil číst, psát a počítat. Díky politicky uvědomělým kolegům z Nitroglycerinu, a. s. navíc začal být zvědavý na okolní svět.

Životní filozofii mladého Alana však přesto definitivně zformovalo něco, co matka pronesla v souvislosti se zprávou o otcově smrti. Chvilí sice trvalo, než to mladému muži prosáklo do duše, ale pak už to tam zůstalo navždy:

Je tak, jak je, a bude tak, jak bude.

K tomu mimo jiné patřilo, že se nepřetvařoval. Přestože měl k přetvařování důvod. Jako například tenkrát, když do chalupy v Yxhultu došla zpráva o otcově smrti. V souladu s rodinnou tradicí reagoval Alan tím, že štípal dříví, ačkoli zvláště dlouho a za zvlášť intenzivního ticha. Nebo tenkrát, když se stejnou cestou vydala matka a pak ji vynesli do čekajícího pohřebního

vozu před domem. Tehdy Alan zůstal stát v kuchyni a celé představení sledoval z okna. A potom pronesl tak tiše, že to slyšel jenom on sám:

„Ahoj, mami.“

Tím se začala nová kapitola jeho života.

Alan dřel ve své dynamitové firmě a na začátku dvacátých let si v Södermanlandu vytvořil slušný okruh zákazníků. V sobotu večer, když jeho vrstevníci chodili tancovat do stodoly, vysedával doma a vymýšlel nové vzorečky na vylepšení kvality svého dynamitu. A v neděli chodil k jámě a prováděl pokusné výbuchy. Ne však mezi jedenáctou a jednou hodinou – to musel nakonec slíbit yxhultskému faráři za to, že si dotyčný příliš nestěžoval na Alanovu nepřítomnost v kostele.

Alanovi se líbilo v jeho vlastní společnosti, a to bylo dobře, protože byl v podstatě dost osamělý. Jelikož se nepřipojil k dělnickému hnutí, socialistické kruhy jím opovrhovaly, a zároveň byl příliš dělníkem a synem svého otce, než aby získal přístup do nějakého měšťanského salonu. V salonech se navíc vyskytoval velkoobchodník Gustavsson, který s tím Karlssonovic usmrkancem za žádnou cenu nechtěl mít nic společného. Jen považte, ten kluk se doslechl, kolik Gustavsson vydělal na vajíčku, které kdysi za babku koupil od Alanovy matky a pak ho prodal jednomu diplomatovi ze Stockholmu. Díky tomuhle obchodu se velkoobchodník Gustavsson stal v kraji třetím hrdým majitelem automobilu.

To byla šťastná událost. Ale štěstí velkoobchodníka Gustavssona netrvalo tak dlouho, jak by si sám přál. Jedné srpnové neděle v roce 1925 se po bohoslužbě vydal na projížďku autem, hlavně proto, aby se ukázal. Naneštěstí si náhodou vybral cestu